

1. Inledning

Partiet Vändpunkt tror på människors inneboende förmåga att göra gott. Genom tidigare generationers nyfikenhet och arbete för demokrati och utveckling lever de flesta i västvärlden idag i materiellt överflöd. Det har dock skett till priset av en ojämlik värld, kolonialism, försämrade miljö och hotad natur. Partiet Vändpunkt har bildats för att lösa den nya tidens problem.

Vi är ett parti för dig som tröttnat på prestationskrav och konkurrens som skapar utslagning och allt fler olyckliga och sjuka i vårt land. Vi vill se ett Sverige där varje människa behövs och ges möjlighet att vara delaktig och att bidra till ett medmänskligt och hållbart samhälle. Vi behöver ett näringsliv där vi satsar mer på lokalt samarbete och samverkan än konkurrens mellan storföretag. Ett samhälle som står upp för allas grundläggande rättigheter istället för att hoppas på att marknaden ska fördela smulor från toppen. En ekonomi där vi jobbar med naturen, inte emot den.

Människan har historiskt fått arbeta hårt för att omvandla det som finns i naturen till bekvämligheter. "Ständigt mer av allt" var ett rimligt mål när vi hade svårt att tillgodose våra materiella behov och planeten kändes oändlig. Nu är det dock klimatkris, utrotning av arter och förstörda hav som sätter gränser för vad vi kan göra. Vi är de första som lever i en tid då vi kan producera mer än vad hela jordens befolkning behöver. Samtidigt är vi den sista generationen som kan ändra kursen så att en klimatkatastrof undviks. Forskarnas slutsatser om hur vi kan transformera ekonomin för att säkerställa social och ekologisk hållbarhet behöver vara grunden för den ekonomiska politiken. Det är dags att gå från ständig tillväxt av onödiga prylar och ökande klyftor, till en ekonomi som ryms inom planetens gränser och är möjlig för alla att delta i på ett rättvist sätt. Det kommer att krävas många tuffa beslut för att lyckas, men slutresultatet av vår politik blir ett medmänskligare samhälle, lyckligare människor där en mångfald hållbara livsstilar och nya cirkulära samhällsmodeller i samklang med natur och miljö ersatt det föråldrade och destruktiva tillväxttänkandet. Tillsammans skapar vi både framtidstro och ökad livskvalitet.

2. Klimat och miljö är grunden för ett fungerande samhälle

Klimatkrisen och artutrotningen är akuta kriser som ger politiken helt nya utmaningar som inte passar in i det etablerade politiska mönstret. Om vi ska ha ett samhälle med hög levnadsstandard och nollutsläpp behöver vi innovation, men enbart ny teknik löser inte klimatkrisen. Även om kretsloppstänkande är grundläggande räcker det inte med att återbruka och sopsortera, utan vi behöver fokusera på att minska den materiella produktionen och konsumtionen.

Partiet Vändpunkt har bildats för att flytta samhällets fokus från ständigt ökad konsumtion till social, kulturell och ekologisk hållbarhet, från tillväxt till tillit och tillfredsställelse. Partiet Vändpunkt vill ställa om till en ekonomi som ökar människors livskvalitet på naturens villkor. Allt fler förstår att vi behöver fungerande ekosystem för att få en fungerande ekonomi. Måttet för tillväxt, real BNP (bruttonationalprodukt) per person fördubblades 1990-2020 men det har inte gjort oss lyckligare. Istället har stressen och inkomstklyftorna fortsatt att öka samtidigt som klimatet och ekosystemen försämras. Många människor drömmer idag om en annan utveckling med mer fritid, gemenskap, jämlikhet och ökad tolerans för olikheter. Vi vill att alla ska få mer frihet att leva sitt liv som man själv vill, fast inom naturens gränser. En tro på människan ger en större framtidstro. Klimatkrisen och artutrotningen dämpas om vi minskar arbetstiden och får mer tid att utvecklas. Istället för att jobba åtta timmar om dagen och därefter konsumera ändlöst i hopp om att uppnå lycka, kan vi fokusera på det som faktiskt är viktigt. Mer lokal självförsörjning ökar din kontroll över vardagen och minskar utsläppen. När vi samarbetar med naturen i skogen och på åkern, istället för att dominera den, så ökar produkternas kvalitet och vi får på köpet biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Kärnkraften, såsom den fungerar idag och kommer fungera inom en överskådlig framtid, är inte en hållbar energikälla. Den för med sig stora risker, avfallsproblemet är fortfarande olöst, och den är sårbar i händelse av krig eller vid terroristattacker. Kärnkraften skulle kunna bidra till att minska koldioxidutsläppen i länder som är beroende av kolkraft, men generellt är den ett dåligt alternativ. Dessutom tar ny kärnkraft lång tid att etablera. Klimatkrisen är för akut för en sådan långdragen process. Partiet Vändpunkt vill istället satsa på helt förnybar energi: befintlig vattenkraft, logiskt placerade vindkraftverk och solpaneler. Även mindre energislag som biogas och vågkraft är intressanta att utveckla. Vätgas kan tillverkas när vi har ett överskott på el och behöver lagra el. Om vi arbetar för dessa energislag med fokus på återvinning av material och minskning av samhällets konsumtion kommer energin räcka till alla. Småskalig energi och decentraliserade elnät tryggar även människors elförsörjning vid kris och är en viktig del av samhällets klimatanpassning. Detta arbete ska självklart ske i dialog med de människor som bor och verkar i berörda områden. Den pågående artutrotningen behöver ses som den kris den är. Detta gör att det finns gränser för bioenergi, vattenkraft, gruvutveckling och höghastighetståg. Det finns tillräckligt för oss alla om den materiella konsumtionen i världens rika länder minskar.

Ett naturligt steg mot en mer resilient värld är att naturen får rättigheter och att ekocid (dödande av ekosystem) förbjuds, så att skyddet blir starkare för naturen att leva och frodas. Vi vill att brott mot naturen, ekocid, förs in i Romstadgan som ett brott mot mänskligheten. Vi vill även att svensk lagstiftning anpassas så att ekocid kan bli ett brott och att viktiga ekosystem kan få juridiska rättigheter. I världshistorien har exploatering av naturen oftast inte betraktats som ett samhällsproblem då det alltid funnits nya marker att flytta till och att bryta upp. Mer än hälften av planetens landyta är idag förändrad av människan. Bara fyra viktprocent av jordens däggdjur är vilda. Vi människor och våra tamdjur dominerar jordens yta. För att försvara jordens livsuppehållande förmåga är det nu dags för att den natur vi människor är en del av får rättigheter.

För att stoppa klimatkrisen och artutrotningen behöver vi också förändra sättet vi använder marken på. Vi vill se över hur jord- och skogsbruket fungerar. Detta skriver vi mer om i avsnitt 3: Låt hela Sverige frodas. Vi vill även att mer natur skyddas och att exploaterade områden återställs i den mån det är möjligt. Detta behöver inte innebära att all mänsklig aktivitet inom området ska upphöra. Många näringar, t.ex. olika typer av naturbete, har länge varit en del av natur- och kulturmiljön. Det är även viktigt att skydd av områden inte går ut över samernas rätt till självbestämmande. Naturen ska vara öppen för alla så länge man tar hänsyn till den - men storskaliga exploateringar måste stoppas, speciellt i områden med höga natur- och kulturvärden.

Samtidigt som vi behöver agera nu för att minska utsläppen, är det ett faktum att jordens medeltemperatur kommer fortsätta att öka. Därför är det viktigt att vi jobbar med klimatanpassning för att skydda människor från de extrema väderhändelser vi har att vänta.

1. Vi vill att klimatkrisen hanteras som ett nödläge: utsläppen av växthusgaser måste halveras globalt senast 2030 om världen ska ha någon chans att klara 1,5-gradersmålet. Vi ska ha negativa utsläpp globalt år 2040 och minska utsläppen årligen tills dess.
2. Sverige har enligt Parisavtalet en skyldighet att gå före och bör därför ha negativa utsläpp senast 2030, konsumtion inräknad.
3. Vi vill omedelbart stoppa alla subventioner och investeringar, inklusive dispenser, i fossil energi, vare sig de finansieras av det privata näringslivet eller av skattemedel och pensionsfonder. På sikt ska sådana subventioner, investeringar och dispenser bli olagliga.
4. Vi vill ersätta mål för BNP-tillväxt med mål för samhällsutveckling, hälsa och miljö.
5. Vi vill att globalt miljöarbete kompletteras med mer lokalt arbete där alla känner sig delaktiga.
6. Vi vill reformera reglerna för banker, finansmarknad och ekonomi så att de underlättar en omställning till hållbar utveckling.
7. Vi vill satsa på utveckling av miljöteknik och cirkulär ekonomi som underlättar nedväxt, vilka är viktiga pusselbitar i miljöpolitiken.

8. Vi vill att förnybara, miljövänliga energikällor utvecklas och implementeras med hänsyn till natur- och kulturvärden. Ökningen av förnybar energi ska ersätta fossil energi och kärnkraft, inte leda till en konsumtionsökning.
9. Vi vill införa rättigheter för naturen och göra ekocid brottsligt, både i Sverige och internationellt.
10. Vi vill att klimatpolitiken centreras kring klimaträttviseperspektivet.
11. Vi vill skydda mer natur (inkl. i internationellt vatten) och sammanlänka skyddade naturområden. I EU och i Sverige ska viktiga kolsänkor säkras. Allt detta ska ske med hänsyn till samiska intressen och med hänsyn till att vissa näringar främjar naturvärden.
12. Vi vill säkra tillgången till dricksvatten.
13. Vi vill minska övergödning och förorening av vattendrag, hav, sjöar och källor.
14. Vi vill skifta fokus från att ständigt öppna fler gruvor till återvinning och minskad konsumtion.
15. Vi vill återställa ytvattenflöden och våtmarker, fylla igen dikningar i skog, mark och mossar.

3. Låt hela Sverige frodas

Sverige är ett stort land och det är viktigt att det ska gå att bo säkert och bekvämt i hela landet. Landsbygden är oerhört viktig för hela samhällets överlevnad, för beredskap i kristider, och för att vårda naturresurserna på ett sätt som gynnar alla. Idag uppförs allt mer exklusiva och dyra bostäder, samtidigt som få billiga bostäder byggs i storstäderna. Detta är ohållbart. Samtidigt erbjuder mindre städer, orter och tillvaron på landsbygden ofta ett kvalitativt boende till lägre pris med större möjligheter till egen odling, plats för hobbies, närhet till natur och friluftsliv. Landsbygden behöver uppvärderas samtidigt som vi säkrar allas tillgång till drägligt boende, närliggande grönområden och tillgängligt friluftsliv även i staden.

Handelsavtal och globalisering på storföretagens villkor ger kanske låga priser på prylar men det är en falsk effektivisering, som ökar miljöförstörelsen och underminerar lokala samhällens livsmöjligheter. Vi vill modifiera dagens handelsavtal så att den lokala ekonomin gynnas och miljön prioriteras. Tvistlösningsmekanismer som ISDS (Investor-State Dispute Settlement) som sätter demokratiskt fattade beslut ur spel till förmån för storföretagens vinster behöver avskaffas. Vi befinner oss i en återvändsgränd, där allt större del av våra liv och planetens ändliga resurser blir till varor på en marknad.

Partiet Vändpunkt vill stärka självförsörjningen, utveckla lokala ekonomier och samarbeta istället för konkurrera. Vi vill se starka lokalsamhällen och att människor kan bo där de trivs. Då krävs det att det finns bostäder och service. Idag töms landsbygden, speciellt i landets norra delar, på värden i form av vattenkraft, storskalig vindkraft, gruvor och skogsråvaror. Vi vill låta en del av vinsten från vattenkraft och storskalig vindkraft stanna i och stärka regionerna där de uppstår. Vi vill se ökad satsning på lokal upphandling, förädling och turism. Om mer av de värden landsbygden skapas stannar där, får vi hållbara bygder. Då kommer vårdcentraler kunna växa fram, fler BB och förlossningskliniker bevaras, och röntgenbussar kan åka ut till byarna, precis som i Norge.

Vi vill se ett ekologiskt och socialt hållbart jordbruk. I detta arbete är våra lokala bönder, jägare, fiskare och renskötare oerhört viktiga. För vår och planetens hälsa behöver vi ställa om till ett mer växtbaserat jordbruk. Samtidigt varierar vad som är en hållbar diet från situation till situation. En del av lösningen är att varva lokalt naturbete med odling av vegetabilier i ett slutet kretslopp. Nyckeln är att arbeta med naturen, inte mot den: att förvalta istället för att exploatera. I de fall vi tar oss rätten att äga djur, ska det ske på ett etiskt sätt. Det faktum att djur är levande individer med egna behov ska respekteras.

Klimat- och bränsleskatter är viktiga styrmedel, men för den som kämpar med ekonomin och att få vardagen att fungera, blir de ofta bara en straffskatt. Den utan resurser har få möjligheter att ta sig ur sitt beroende av miljöskadliga transportmedel. Vi vill att de höjda klimatskatter som staten får in ska delas lika mellan alla invånare och sedan betalas ut som en kompensation. Detta ska göras med en glesbygdsbonus: den femtedel av befolkningen som bor på landsbygden, där det idag inte alltid finns alternativ till bilen, ska få en dubbelt så stor utbetalning som övriga. Detta i kombination med en välutbyggd kollektivtrafik och bilpooler möjliggör en levande landsbygd och på sikt minskad bränslekonsumtion. Vi vill satsa på alla former av spårburen trafik, men i första hand vill vi utveckla den regionala trafiken istället för att lägga flera hundra miljarder på snabbare tåg mellan de största städerna. Det kommer gynna lika många resenärer per vecka som skulle ha åkt med höghastighetstågen på ett år. På sikt ska järnväg och spårväg finnas väl utbyggd på alla sträckor där många människor reser. På så sätt kan vi skapa en pålitlig och omtyckt infrastruktur som knyter samman små och stora orter i hela landet.

I stadskärnorna, å andra sidan, är det rimligt att arbeta för bilfrihet utöver nödvändiga transporter. Att hyra bil, eller ingå i en bilpool, bör vara enkelt. Genom dessa åtgärder skulle det vara fullt realistiskt att endast 10-20% av Sveriges hushåll i städerna har en egen privatbil år 2030, vilket är rimligt både ur klimat-, miljö-, hälso- och stadsplaneringsperspektiv.

Sveriges skogar har de senaste decennierna varit en kolsänka omfattande ca 38 Mton CO₂ per år. Samtidigt bidrar skogsbruket generellt till stora utsläpp från både mark, maskiner och förbränning av skogsråvaror. Kolsänkan skulle alltså kunna öka betydligt om arealen skyddad skog ökar, även i den produktiva skogen. Klimatnyttan ökar också när avverkningsåldern höjs. En större del av det vi tar ur skogen ska bli timmer, som blir en långsiktig kolsänka i träbyggnader, istället för att som nu bli kortlivade pappersprodukter eller bioenergi, vars klimatnytta är betydligt mindre. Med minskad avverkning blir det därför betydligt mindre papper och biobränslen. Diken i torv- och våtmarker bör täppas igen av klimatskäl: dessa är naturliga kolsänkor.

Det vi idag kallar för skog är i många fall planterade virkesåkrar: träd av samma sort i samma ålder. Detta äventyrar den biologiska mångfalden: alla de djur och växter som bor i skogen och hela de livsuppehållande system vi alla är beroende av. Dagens planterade virkesåkrar är även känsliga för klimatrelaterade skador, såsom torka och bränder. Skadesvampar och skadeinsekter kan lättare massförökas i monokulturer än i blandskogar. Kalhyggesbruket medför stora problem även för rennäringen samt hotar den lokala besöksnäringen, lokalbefolkningens friluftsliv, det lokala kulturlandskapet och dess kulturhistoria. Vi vill se en vändpunkt för skogsbruket! Genom bevarande av de fjällnära skogarna (och andra skyddsvärda skogar) och genom ett mycket större inslag av kontinuitetsskogsbruk, där träd i olika åldrar och av olika lokala sorter växer, kan vi reformera skogsbruket som i Tyskland och återskapa delar av den biologiska mångfalden. Genom större transparens från skogsbolagen och genom en välfungerande dialog med berörda samer får vi riktiga skogar som folk trivs i.

Att säkra tillgången till grönytor, friluftsliv och odlingsmöjligheter i staden är viktigt för människors välmående och för vår matförsörjning. Grönytor behöver finnas inom ett hundratal meter från en persons bostad för att denne ska använda området regelbundet. Det är alltså viktigt ur flera hänseenden att säkra allas tillgång till sådana områden.

Att bygga och anlägga servicepunkter tätare har flera fördelar; t.ex. är det viktigt för naturskydd och livsmedelsförsörjning då man på detta sätt slipper exploatera nya områden. Det kan även göra det lättare att samordna kollektivtrafik och annan infrastruktur. Förtätningen behöver dock fördelas över olika stadsdelar så att inte bara ett område får bära kostnaderna. Det får inte heller gå ut över människors hälsa och rekreation, och värdefulla grönområden behöver värnas. Vi vill undersöka sätt att skapa hållbara stadsdelar i medskapande dialog med de som bor där.

16. Vi vill ha höjda klimatskatter och återföra pengarna till folket, med glesbyggsbonus.

17. Vi vill att 10 % av vinsterna från vattenkraft och storskalig vindkraft återgår till de regioner där de uppstår. Särskild ersättning ska ges till människor vars direkta närmiljö påverkas.

18. Vi vill att staten stödjer lokal livsmedelsförädling med målet om att Sverige år 2030 i princip ska vara självförsörjande på livsmedel som lämpar sig för odling och djurhållning här. Vi vill ställa samma krav på importerade varor som på vår egen produktion.
19. Vi vill höja avgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel för att låta pengarna gå tillbaka till jordbrukare som tar miljömässigt och socialt ansvar.
20. Vi vill främja en omställning till ett ekologiskt och till största delen växtbaserat lantbrukssystem som drivs regenerativt, där utsläpp av växthusgaser minskar och industriell köttuppfödning ersätts av naturbete med hög grad av biologisk mångfald och god djuretik.
21. Vi vill öka skogens och skogsbrukets klimatnytta genom minskad avverkning och ökad andel skyddad skog. Vi vill klimatsäkra den uppväxande skogen, genom att återbeskogning sker med blandskog på de marker där blandskog kan växa.
22. Vi vill lägga om skogsbruket till en mycket större andel kontinuitetsskogsbruk t.ex. efter tysk modell, med större fokus på klimat och biologisk mångfald. Därför vill vi att ett bonus-malus-system för kalhyggen införs snarast och att pengarna går till de privata skogsägare som skiftar till kontinuitetsskogsbruk.
23. Vi vill minska städers ekologiska fotavtryck.
24. Vi vill stödja lokal mobilisering och lokal förändring. Vi vill lägga resurser på en levande kultur och ett rikt utbud av aktiviteter i alla delar av Sverige.
25. Vi vill se en medskapande samhällsplanering där alla delar av kommunen prioriteras.
26. Vi vill att hela Sverige ska ha tillgång till rimlig samhällsservice i form av exempelvis banktjänster, vård, affärer med mat av bra kvalitet, transportmöjligheter, skolor, kultur oavsett postnummer.
27. Vi vill jobba för klimattullar.
28. Vi vill avskaffa investeringskyddssystem som ISDS och liknande tvistlösningsmekanismer som ger utländska företag rätt att stämma länder utanför det ordinarie rättssystemet om de fattar demokratiska beslut till förmån för till exempel miljö och hälsa.

4. Samarbete, tillit och makt i arbetet

Vi är ett parti som finns för dig som tröttnat på allas kamp mot alla. Konkurrens är en dålig modell för relationer mellan människor. Samarbetskraft, tillit och medskapande av lösningar är vad som behövs för att skapa trygghet och känslan av att alla behövs och är fullvärdiga medborgare. Valfrihet är inte att välja vilken underfinansierad skola och omsorg man ska få.

Partiet Vändpunkt vill återinföra ordningen att utbildade lärare, läkare och sjuksköterskor får makt att göra det som är bäst för de människor de är till för och inte det som är bäst för byråkratin. Vi vill avskaffa detaljreglerande styrsystem som stressar personalen och tar tid från arbetet med eleven eller patienten, även kända som New Public Management. Vi tror att samhällsviktig verksamhet ska drivas utifrån det allmännas bästa och inte styras av kortsiktiga aktieägarintressen. Gärna föräldrakooperativa skolor, ideella och idéburna organisationer för barnomsorg och äldreomsorg och lokala, sociala företag för människor som behöver ett tryggt sammanhang att utvecklas i – men inga aktörer som drömmer om snabba klipp.

Global politik har ensidigt satsat på att få marknader att växa, snarare än oss människor. Lösningarna kan dock inte ske på affärlivets planhalva. Vi bygger våra liv i samspel med andra och på de specifika platser där vi bor och verkar - i skarp kontrast till finansmarknadernas kalkyler. De stora förändringar som behövs kan bara göras om vi alla känner att vi är med. Vi vill stärka vår självförsörjning, upphandla mer lokalt och satsa på gemensamma lösningar i den lokala ekonomin. Nya bolagsformer behöver utvecklas, där det som är bra för företaget också är bra för hela samhället. I USA är det vanligt att medarbetarna äger och driver sitt eget bolag. 15 procent av arbetstagarna i USA tillhör denna sektor. Traditionell välfärdspolitik tar kampen för att omfördela resurser, men ännu bättre är att vinster delas solidariskt från början när de skapas. När de anställda anställer sin VD minskar konflikterna på arbetsmarknaden. På många ställen kan gemenskapsbolag, bygdebolag och andra bolag där bygdens bästa är centralt i företagsidén skapa meningsfulla jobb, samtidigt som vi gynnar vår hembygd. Vi vill med detta bryta dagens trend där stora företag anlitar underleverantörer i flera led och där arbetsmiljön och anställdas rättigheter åsidosätts. Mer ordning, omtänksamhet och trygghet behövs på arbetsmarknaden!

29. Vi vill att endast icke-vinstdrivna verksamheter ska få bedriva skattefinansierad vård, skola och omsorg.

30. Vi vill ersätta toppstyrd detaljreglering av den offentliga sektorn med tillit och utökad medarbetarinflytande som bättre tar tillvara de anställdas kompetens.

31. Vi vill sänka vinstskatten för de som säljer bolaget till sina anställda.

32. Vi vill att starta-eget-kurser byggs upp för alternativa bolagsformer.

33. Vi vill ändra aktiebolagslagen till att integrera andra mål än bara vinst.

34. Vi vill ha mer ordning och reda på arbetsmarknaden där svensk lag för arbetsmiljö och anställdas rättigheter gäller i Sverige, oavsett varifrån arbetstagarna kommer.

35. Vi vill skilja på beställare och utförare inom offentlig och skattefinansierad verksamhet så att kvalitetsbedömningen inte blir jävlig.

5. Anpassa ekonomin efter naturens och människornas behov

Ständig tillväxt utgör själva drivkraften i vårt nuvarande ekonomiska system, med ökad användning av naturresurser och utsläpp som följd samt även växande klyftor under den nyliberala epoken sedan 1980.

Riksbanken skapar bara några procent av våra pengar medan resten skapas digitalt som skulder hos de stora bankerna. Detta ökar riskerna och klyftorna i samhället. Miljardärer i Sverige lever i ett skatteparadis med inga eller låga skatter på sina förmögenheter, till skillnad från vanliga löntagare som betalar ovanligt hög inkomstskatt. På en planet med begränsade resurser, sker rikas överkonsumtion på bekostnad av andra människors tillgång till friskt vatten, mark, mat och resurser. Det är därför rimligt att återinföra skatter på förmögenheter, samt stora arv och gåvor. Ekonomin behöver ordnas utifrån andra mått än enbart BNP. Riksbanken ska i högre grad återfå kontrollen över penningutgivningen.

Partiet Vändpunkt menar att dagens modell för fastighetsavgifter saknar motstycke internationellt och behöver förändras i grunden. En villa i Filipstad med taxeringsvärde 1,2 miljoner kronor kostar lika mycket i skatt som en villa i Djursholm värd 12 miljoner kronor. Ledande ekonomer i Sverige och inom OECD är överens om att detta är en stor bidragande faktor till att Sverige idag har de största inkomstklyftorna bland de nordiska länderna.

Vi vill göra om ROT-avdraget till ett miljömålsavdrag. ROT har främst använts för att byta ut fina kök i fina villor till ännu finare kök. Samtidigt har byggbolagen inte velat renovera skolor och sjukhus då de tjänat mer på köksrenoveringar. Ska staten subventionera något ska det ske för att nå mål som alla tjänar på. Därför vill vi göra om ROT till ett avdrag för den som investerar för att nå något av Sveriges 16 miljömål. RUT måste förändras, eftersom det nu påfallande ofta går till att hjälpa friska människor med välmående ekonomi. Vi tycker det är bättre att lägga pengarna på kommunerna så att fler kan anställas för att hjälpa gamla och sjuka.

36. Vi vill göra fastighetsavgiften mer rättvis så att dyra hus beskattas mer och vanliga hus på landsbygden får lägre skatt. Ett skydd för låginkomsttagare bör också införas.

37. Vi vill införa skatt på stora arv, gåvor och förmögenheter samt successivt minska ränteavdragen.

38. Vi vill återge Riksbanken kontrollen över penningutgivningen.

39. Vi vill att banker får kraftigt höjda reservkapitalkrav.

40. Vi vill att alla EU-länder ska införa en skatt på finansiella transaktioner.

41. Vi vill omvandla RUT till att stödja kommuner och regioner som minskar arbetstiden inom tung vård och omsorg och nyanställer.

42. Vi vill omvandla ROT till att bli ett miljömålsavdrag.

43. Vi vill ha en statlig utredning om hur finanssektorn kan regleras för att ta hänsyn till miljö, klimat, mänskliga rättigheter och djurrätt.

6. Kortad arbetstid och basinkomst - den nya tidens frihetskamp

Alla partier talar om att skapa jobb och mäter framgång i befolkningens sysselsättningsgrad. Människor blir skrämde med att om inte BNP ökar så blir folk arbetslösa och hamnar i utanförskap. Partiet Vändpunkt talar hellre om att det vi gör ska vara meningsfullt. Ibland kan någon betala lön för det som är viktigt och meningsfullt men lika ofta kan lönearbete vara direkt skadligt för medmänniskor och natur. Teknikutvecklingen har länge skapat en enorm produktionsökning men nu när naturen sätter gränser för ekonomin behöver vi ta tillvara vår uppfinningsrikedom för att skapa annat än ökad massproduktion och -konsumtion. Förut var förmågan att köpa egna saker mått på ökad frihet och framgång. Nu är sänkt arbetstid ett av de mest effektiva sätten att minska utsläppen och samtidigt ge oss människor mer tid att spendera på det vi vill göra, snarare än det vi får betalt för att göra. Kombinerar vi det med sänkt skatt för de med lägst inkomst kan klyftorna i samhället minskas. När maskiner/robotar och artificiell intelligens utför allt mer av arbetet är det rimligt att såväl sänka arbetstiden som att införa någon form av basinkomst. Den tekniska utvecklingen är något som dagens generation har ärvt från tidigare generationer och det är rimligt att alla, inte bara de som lönearbetar just nu, får del av detta välstånd. När de som äger robotar får allt mer pengar är det rimligt att dessa även beskattas mer.

Dagens arbetsmarknadslagstiftning bygger i stora delar på en föråldrad bild av hur samhället såg ut för generationer sedan. Sedan dess har mycket förändrats men inte hur vi ser på arbete och lön. Det är dags att arbetsmarknadspolitiken formas om för att följa med i utvecklingen. Åtta timmars arbetsdag och att leva för att arbeta är något som hör till historien. Vi behöver dela mer på de jobb som finns istället för att uppfinna nya tjänster och produkter för att maximera produktion och vinst.

Partiet Vändpunkt vill göra den nya frihetsrevolutionen, att människor blir rikare på egen tid samtidigt som vi upplever en större frihet och trygghet. Kortare arbetstid gör att fler av oss kan få uppskattning för något vi gör av eget intresse och engagemang.

Basinkomst stoppar den känsla av förnedring och kontroll som dagens bidragssystem kan innebära. En basinkomstmodell minskar administrationen och låter människor själva söka meningsfull sysselsättning på egna villkor. Vi vill utforma ett förslag baserat på principerna att man dels ska kunna klara sina basala levnadsomkostnader med basinkomsten, dels ska få behålla en stor del av sin inkomst när man arbetar. Inlåsnings effekter av försörjningsstödet (socialbidraget) skulle då tas bort. Vi ser också värdet av att basinkomsten ger alla människor möjlighet att delta fullt ut i samhället. Gång på gång har försök i olika länder visat att när människor får ansvar, tar de ansvar. Coronapandemin har fått många länder att prova olika varianter av basinkomst för att ge garanterad ekonomisk trygghet direkt till människor istället för via banker och företag.

Basinkomst löser inte alla problem men utgör en grund som kompletterad med andra reformer möjliggör en socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Den behöver utvecklas i bred dialog med medborgarna och införs stegvis. Vi vill införa omfattande försök med basinkomst i såväl tätort som landsbygd och utifrån dessa erfarenheter rulla ut en stor basinkomstsreform.

Varje år effektiviseras tillverkning inom näringslivet på ett sätt som inte är möjligt inom vård, skola och omsorg. Det gör det allt svårare att bekosta samhällsbärande tjänster utan höjda skatter. Ekonomisk tillväxt ger visserligen högre skatteintäkter men de äts upp av att även sjuksköterskor och lärare behöver få högre lön. Vi föreslår att alla invånare som gör en samhällstjänst, får olika förmåner. Detta sker med stor valfrihet och omfattar totalförsvarets olika delar liksom räddningstjänsten och omsorgen. Vi ser detta som ett sätt att foga samman ett samhälle som plågats av ökade klyftor samtidigt som klimatkrisen gör att vår beredskap behöver stärkas. Då kan vi alla bidra med timmar för det allmännas bästa, inte bara genom skatter, samtidigt som samhällets beredskap vid kriser stärks.

44. Vi vill sänka normalarbetstiden så att frukterna av teknisk utveckling leder till mer egen tid snarare än ökad konsumtion. Vi vill kombinera detta med sänkt skatt för de med lägst inkomst.

45. Vi vill införa en basinkomst till alla permanent bosatta i Sverige.

46. Vi vill införa frivillig samhällstjänst för att stärka samhällets gemenskap och beredskap.

7. Social rättvisa, jämlikhet och jämställdhet

Människan har steg för steg utvecklat synen på rättigheter - från att under århundraden bara gälla män med privilegier till att så småningom även omfatta tidigare slavar och andra människor som levt under förtryckande samhällsförhållanden. Det finns emellertid mycket kvar att göra. Samhället vi lever i idag är i hög grad byggt på exploatering av flera grupper och färgat av en patriarkal maktordning. Människor diskrimineras på grund av kön, könsidentitet och könsuttryck, klass, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, funktionsvariation, sexuell och romantisk läggning, och ålder. Dessutom drabbas landsbygdsbor av sättet vi organiserat vår ekonomi och vårt samhälle på. Människor som tillhör flera utsatta grupper drabbas av flera förtryck samtidigt. För att vi alla ska bli jämlika räcker det inte att "putsas lite på ytan", utan det krävs djupgående samhällsförändringar, från enskilda organisationer till en global nivå. Vårt mål är att vår politik ska vara en början på detta arbete.

Partiet Vändpunkt vill förändra ordningar och strukturer som missgynnar personer i utsatt ekonomisk eller social ställning. Då kan toleransen för andra människor växa. Dessutom minskar den sociala utslagenhet som kan bli följderna av exempelvis diskriminering på arbetsmarknaden eller att man inte får bo kvar hos sin familj. Målet är självklart att ingen ska diskrimineras på detta sätt, men tills vi är där kan basinkomst fungera som ett extra skyddsnät. Även i framtiden behövs basinkomst som en effektiv omfördelare. Att ha tillräckligt mycket pengar för att leva borde vara en självklarhet!

Sverige har en lång historia av kolonisering av Sápmi. Än idag överutnyttjas samisk mark utan medgivande. Detta är inte bara moraliskt utan ofta även juridiskt fel, då många papper har förvanskats och lagar ändrats för att passa statens intressen. Sverige har alltså en lång väg att gå för att stärka samernas rättigheter. Samerna är ett erkänt urfolk, men trots detta respekteras inte de rättigheter detta medför. Ett steg i rätt riktning är att ratificera FN-organet ILO:s konvention 169 om sam- och urfolks rättigheter.

Partiet Vändpunkt ser kampen för jämställdhet mellan könen som nära kopplad till de nödvändiga ekonomiska systemförändringar som vi verkar för. Vi vill verka för jämställdhet och jämlikhet ur ett intersektionellt perspektiv - d.v.s. med hänsyn till att människor kan särbehandlas utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt, och att olika samhällsutmaningar hänger ihop. Vi vill rätta till löneskillnaderna mellan könen. Vi vill även förstärka föräldraförsäkringen och öka skyddet mot diskriminering på arbetet. När människor lever under hedersförtryck behöver samhället och rättsväsendet ge stöd som försvarar individen. Vi står upp för aborträtten.

Vi vill att människor som vill söka asyl i Sverige i ett tidigt skede får information om svensk lag gällande människors rättigheter oberoende av kön och sexuell läggning. Vi vill att man även tidigt får upplysning om normer och regler som råder i samhället. Asylprocessen behöver bli mer rättssäker. Partiet Vändpunkt står upp för religionsfriheten, vilket innefattar rätten att utöva och uttrycka sin religion så länge man inte undertrycker andras fri- och rättigheter.

LSS (lagen om särskilt stöd) ska stärkas på nytt. Man ska inte behöva vara juridisk expert för att få hjälp. Alla människor ska kunna bidra utifrån sina förutsättningar, styrkor och förmågor. Om personer inte får det samhällsstöd de behöver och har rätt till drabbar det även anhöriga.

47. Vi vill genom basinkomst och andra reformer stärka människors trygghet och personliga frihet och därigenom minska socioekonomiska klyftor och mildra effekterna av diskriminering på arbetsmarknaden.

48. Löneskillnaderna mellan könen ska jämnas ut genom att staten i fallen skola och sjukvård tar över finansieringen och kan påverka direkt, i samarbete med arbetsmarknadens parter. Lönen i kvinnodominerade yrken ska höjas.

49. Arbetet mot hedersförtryck och hederskultur ska ha högre prioritet. Hedersförtryck och tvångsgifte ska motverkas genom effektivare polisiärt, socialt och ideellt arbete. Regler som hindrar myndigheterna att samarbeta och agera ska ses över och i den mån det är rimligt avskaffas. Vi vill utveckla det sociala arbetet med fokus på uppsökande verksamhet där man hittar de goda krafterna i den utsattes nätverk.
50. Organisationer och företag ska kunna tilldömas en sanktionsavgift om de diskriminerar anställda och den enskilde ska beviljas rättshjälp i diskrimineringsmål.
51. Vi vill att svenska staten ratificerar ILO 169 samt att samernas rättigheter förtydligas och stärks för alla samer. Samer ska få förutsättningar för ett meningsfullt inflytande när frågor angående exploatering i den svenska delen av Sápmi tas upp.
52. Vi vill att Sverige bidrar till mer samarbete och dialog mellan de stater som ligger på samisk mark, med syftet att stärka samers rättigheter.
53. Vi vill se över lagstiftning gällande samers rättigheter och i bred dialog med samiska organ förbättra och tydliggöra denna lagstiftning.
54. LSS ska garanteras. Människor ska få stöd efter individuella behov och inte göras beroende av assistentbolagens jurister.
55. Vi vill se ett kunskapslyft gällande hbtqia-frågor för människor som arbetar nära dessa grupper. Vi vill även att läroplanen för sexualkunskap uppdateras för att på ett normkritiskt sätt behandla hbtqia-frågor och samtycke samt på ett givande sätt informera om säkert sex för alla oavsett sexuell/romantisk läggning och könsidentitet.
56. Vi vill att politisk kraft läggs på att förbättra den könsbekräftande vården och att forskning bedrivs på hur olika behandlingar påverkar transpersoner i det långa loppet.
57. Vi vill utreda hur polis- och rättsväsendet kan göras om för att övervåld och diskriminering mot (främst) rasifierade och människor med funktionsnedsättning och funktionsvariation försvinner. En oberoende organisation ska utreda de fall där polisen utsätter andra för brott.
58. Vi vill att alla brottsoffer för hat- och sexualbrott ska ges tillgång till målsägandebiträde. Inom polisen ska särskilda enheter med öronmärkta resurser ha ansvar att utreda dessa brott.
59. Vi vill syna hur adoption fungerar idag och har fungerat historiskt med syfte att säkerställa barnens bästa.
60. Vi vill genomlysa skattefinansierad verksamhet för att upptäcka och förhindra all typ av diskriminering.

8. Kultur, idrott, ideellt engagemang, IT och intellektuella rättigheter

Kultur, idrott, natur och friluftsliv

För Partiet Vändpunkt är kulturen en av samhällets grundstenar. Vi vill att alla ska kunna ta del av det lokala kulturlivet som åskådare, deltagare eller kulturskapare. Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Kreativitet ska prägla samhällets utveckling. För att detta ska bli verklighet krävs att människor får tid och kraft nog att kunna skapa och delta i kulturlivet.

Möjligheter att vara fysiskt aktiv, att få utöva idrott, friluftsliv och att tillägna sig naturkunskaper och positiva erfarenheter av naturen behöver alla människor för ett rikt, friskt och meningsfullt liv. Vi vill öka resurserna till kultur, friluftsliv och idrott som vilar på demokratisk grund. Det är viktigt att säkerställa att alla kan delta och även få tillgång till naturen på jämlika villkor oavsett etnisk bakgrund, kön, könsidentitet, ålder, inkomst, funktionsnedsättning, funktionsvariation, med mera.

Musikskolan har varit en viktig aktör i Sverige under decennier. De senaste årtiondena har dock resurserna blivit allt mindre och förutsättningarna försämrats för denna verksamhet i många kommuner. Partiet Vändpunkt vill åter stärka förutsättningarna för musik- och kulturskolor i hela landet. Alla barn och unga ska erbjudas möjlighet att utveckla musicerande, olika former av kreativitet och ha rätt att tidigt komma i kontakt med kultur och skapande oavsett ekonomisk bakgrund.

Partiet Vändpunkt anser att lokaler för kultur och mötesplatser ska finnas med i planeringen av alla bostadsområden. Möjligheter ska även ges för kulturutövare av skilda slag (teatergrupper, musiker, konstnärer, slöjdare, hembygdsforskare mm) att få tillgång till lokaler som idag står tomma. Medborgares egna initiativ till utveckling av bostadsområden ska uppmuntras och underlättas.

Immaterialrätt, integritet och yttrandefrihet

Vi värnar yttrandefriheten, offentlighetsprincipen och meddelarskyddet. De är avgörande för att samhället ska kunna fungera bra.

Vi vill trygga och bredda de kulturella allmänningarna av material och idéer som alla kan använda så att alla får förutsättningar att delta och att utveckla vårt gemensamma kulturarv. Vi är kritiska till att världens rika länder ständigt utvidgar de immateriella rättigheterna.

Upphovsrätt, patent och varumärkesskydd kommersialiserar och gör det möjligt att stycka av och äga ständigt större delar av livet. Det framväxande globala systemet för immaterialrätt gör det svårare för länder att utvecklas fritt, och bevarar gamla maktstrukturer. Upphovsrätten behöver vara balanserad, och den ska inte ha företräde framför mänskliga rättigheter såsom hälsa, välbefinnande, yttrandefrihet eller privatliv. Upphovsrätten behöver sätta kulturskaparna och allmänhetens intressen i fokus istället för att utformas för att gynna stora företag. Dagens patentsystem leder till att medicinsk utveckling fokuserar på behoven hos de som kan betala, istället för där de största hälsobehoven finns. Prisfonder är en ny metod som är mer kostnadseffektiv och ger större hälso nytta, där det offentliga utlyser ett prissumma till den som först tar fram en lösning på ett medicinskt problem och där vinnarens uppfinning blir tillgänglig för alla istället för att vara ägd som ett patent.

Samhällsutveckling kräver att vi har möjlighet att kommunicera fritt med varandra. Ingen ska behöva binda sig till en viss banks ID-system eller ett visst företags programvara för att kunna kommunicera med myndigheter. Det är viktigt att myndigheternas information finns tillgänglig för alla både nu och i framtiden. Därför ska myndigheternas datorer använda sig av öppen källkod och öppna standarder istället för slutna program som upphör att fungera efter några år.

Människor utsätts för allt mer övervakning från både stater och företag. Ett vanligt argument är att det gör samhället tryggare, men massövervakningen är kostsam och för med sig stora risker. Insamlade personuppgifter har ofta missbrukats, och de kan komma i händerna på brottslingar och främmande makt. Istället för att övervaka alla människor bör övervakning vara riktad dit det finns misstanke om eller risk för brott. Det är dags att vi bryter utvecklingen och stärker skyddet för människors privatliv.

61. Vi vill att kultur, idrott, natur- och friluftsliv ska vara tillgängligt för alla.

62. Vi vill att kultur- och musikskolor ska finnas i alla kommuner.

63. Vi vill att medborgares initiativ till kulturell verksamhet ska stötta.

64. Vi vill bevara och utvidga de kulturella allmänningarna, och avveckla kraven på uppladdningsfilter eftersom de begränsar yttrandefriheten. Kulturarbetare ska få rimliga ersättningar.

65. Vi vill införa krav på att tillräckliga områden avsätts för kultur och idrott vid nybyggnation.

66. Vi vill införa prisfonder för medicinsk innovation.

67. Vi vill att myndigheterna ska använda sig av öppen källkod i största möjliga utsträckning.

68. Vi vill att varje människa ska ha rätt att ha makten över kommersiell användning av sina personliga data.

69. Vi vill skydda den personliga integriteten och är kritiska till massövervakning.

9. Utbildning och lärande

Skolor behövs i hela landet och är extremt viktiga för att ge barn med olika förutsättningar och bakgrund likvärdiga möjligheter i livet. Många kommuner anser sig inte ha råd att upprätthålla de mindre skolorna idag. Det pågår en centralisering till de stora tätorterna som är förödande för landsbygden. Vi vill att lärarna återigen blir statsanställda för att säkra likvärdiga resurser och lärarkompetens över hela landet. Vid sidan av den offentliga skolan vill vi se icke-vinstutdelande friskolor som komplement, t.ex. som kooperativ. Vi är kritiska mot dagens alltför detaljstyrande krav och vill att lärare får mandat att använda sin kompetens till att avgöra vad som är bäst för eleverna. Vi vill att barn tidigt rustas med språklig förmåga och positiv självbild som är så viktigt för en bra skolgång.

Musik, dans, teater, slöjd, matlagning och annat skapande bör ges mer utrymme i skolans värld då kreativt skapande inte bara får barn att må bättre utan även ökar deras förmåga till inläring i andra ämnen. Till exempel ökar den grammatiska förmågan av användandet av verktyg. Skolan ska vara en plats där vi litar på lärarnas förmåga och där vi litar på att barn som ges ansvar, tar ansvar, med rätt vägledning. Lek, trygghet, frihet och deltagande vägleder skolarbetet. Det är viktigt med helhetssyn så att elever lär sig hur saker hänger ihop. Vuxna är i skolan för att ge stöd i första hand, bedöma i andra hand.

Partiet Vändpunkt vill att skolans betygssystem ska vara tillitsskapande och stödjande och inte som nu, skapa olyckliga barn och tappade självförtroenden. Idag har vi betygssystem där en del barn lyckas väl, medan alltför många stressas till psykisk ohälsa och lidande, ökad frånvaro eller ger upp skolgången eftersom betygssystemet inte tillåter att elever har "sämre dagar" eller misslyckas på enstaka prov utan att halka ner i betyg. I en skola som bygger på tillit skapas bättre förutsättningar för vuxna att lyssna på, och förstå varje barn och dess behov oavsett om barnet fått diagnos eller inte.

Dagens antagningssystem till högre utbildningar behöver reformeras så att relevanta kunskaper för vald utbildning får styra intagningen. Om man t ex söker ett samhällsprogram bör bra betyg i samhällsorienterande ämnen väga tyngre än betygen i övriga ämnen, söker man ett byggprogram bör betyg i slöjd och teknik viktas högt o s v.

På universitet och högskolor ägnar många forskare orimligt mycket tid åt att söka forskningsmedel på bekostnad av tiden till reell forskning och undervisning. Vi vill ha mer långsiktiga forskningsanslag som låter forskare fokusera på ny kunskap snarare än att jaga pengar. Den tvärvetenskapliga forskningen behöver stärkas. Att hantera frågor genom att samarbeta mellan ett flertal vetenskapliga forskningsfält, ökar vår förmåga att lösa problem i dagens komplexa samhälle.

70. Vi vill att lärare och rektorer i den offentliga skolan åter blir statsanställda för att säkra skolans likvärdighet, en stabil löneutveckling och goda arbetsvillkor för skolpersonal.
71. Vi vill att lärarkollegiet på skolan får mer inflytande vid tillsättning av rektor, samt att skolexpeditionen förstärks till stöd för skolans personal.
72. Vi vill ge en ökad tillit till lärarprofessionen att arbeta i enlighet med sin professionella kunskap och utbildning, istället för att följa en centralstyrd detaljreglering i form av t.ex. New Public Management.
73. Vi vill fokusera på barnen och att pedagogiken i undervisningen anpassas till elevernas individuella behov och förutsättningar att lära. Vi vill att betygssättning sker först i högre årskurser och en återgång till ett betygssystem med färre steg.
74. Vi vill ha en bra och likvärdig skola i såväl stad som landsbygd, med korta pendlingsavstånd för barnen samt en helhetssyn på skolans viktiga sociala roll och potential för lokalsamhällen.
75. Vi vill att resurserna till mindre skolor ska öka samt att ett statligt lönetillägg ska skapas för personal i landsbygdsskolor för att upprätthålla hög kvalitet och motverka centralisering.
76. Vi vill stärka möjligheterna för förskole- och skolpersonal och lokalbefolkning att öppna gemensamt ägda och drivna (kooperativa) förskolor och skolverksamheter och även erbjudas att ta över driften av förskolor och skolor som hotar att läggas ner med förmånliga villkor.
77. Vi vill att forskning får mer långsiktiga grundforskningsanslag.
78. Vi vill att läroplaner och pedagogiska modeller som implementeras i skolans värld ska baseras på forskning och kunskap om hur lärande går till, inte på politikernas personliga åsikter.
79. Vi vill att tillräckligt med resurser avsätts för folkbildning, t.ex. studieförbund och folkhögskolor.

10. Hälsa, sjukvård, rehabilitering och omsorg

Vi i Partiet Vändpunkt vill att vårdens kvalitet ska vara oberoende av om du är ung eller gammal. Alla människor, oavsett bakgrund och härkomst ska behandlas lika och ha rätt till vård av god kvalitet i Sverige. Därför menar vi att staten ska ha ett större ekonomiskt ansvar för offentlig hälso- och sjukvård. Den grundläggande vården ska finnas tillgänglig lokalt. Ingen ska behöva färdas i timmar till en vanlig vårdcentral för hälsoundersökningar, provtagningar och receptförskrivningar. Vi menar att mobila primärvårdslösningar kan utgöra goda alternativ i de mest glesbefolkade delarna av landet. Vi vill även att det ska vara korta tidsavstånd till specialistsjukvården.

Sjukvården behöver få en starkare professionell bas i sjukvårdspersonal. Vi menar att det enbart är läkare och inte ekonomer eller andra professioner som kan prioritera vårdbehov eller ompröva en läkarbedömning. Människors hälsa, välbefinnande och livskvalitet handlar om så mycket mer än medicinska åkommor. Vi skapar en mer effektiv och träffsäker hälso- och sjukvård om patienter får möjligheter att vara aktiva medskapare. Vi måste sluta se människor som passiva kunder och ekonomiska objekt. Därför vill vi avveckla hela systemet med New Public Management inom hälso- och sjukvården. Genom att jobba tillsammans i team med olika professioner och i större grad av lyssnande på patientens livssituation och svårigheter, så blir det lättare att tillsammans med patienten finna grundproblemet och möta personens behov. Vi vill även att organdonation ska vara ett enkelt beslut grundat på ökad förståelse och medkänsla för dem som behöver genomgå en transplantation.

80. Vi vill att grundläggande vård finns lokalt, att tidsavstånd till specialistsjukvård är korta och att mobila vårdlösningar kan utgöra alternativ i de mest glesbefolkade delarna av landet

81. Vi vill att sjukvården får en stark professionell bas, och att New Public Management inom hälso- och sjukvården avvecklas till förmån för tillitsstyrning och professionernas kompetens.

11. Psykisk ohälsa, missbruk, hemlöshet och papperslösa

Psykisk ohälsa är ett av samhällets verkligt stora utmaningar vid sidan av natur-, miljö- och klimatkrisen. Veldig många lider av psykisk ohälsa idag i samhället. Bland långtidssjukskrivna är nära hälften sjukskrivna på grund av psykiska problem. I många av landets regioner (2018) är psykisk ohälsa dessutom betydligt större bland kvinnor än bland män.

Partiet Vändpunkt anser att förebyggande åtgärder för att undvika psykisk ohälsa och allt lidande det för med sig för den enskilde behöver sättas in tidigt. Vi vill skapa utrymme och tid i skolan för barn och unga att utvecklas som människor, att få möjlighet att arbeta med känslor och relationer, självkänsla och egen identitet under respektfulla former. Vi behöver hjälpa barn att bygga en god självkänsla samt förhindra att de hamnar i psykisk ohälsa. I samarbete mellan professionell personal och elever kan skraddarsydda program för stärkt självkänsla utvecklas och genomföras. Vi menar att kunskaper och kompetens behöver stärkas kring särskilt begåvade elever, som annars riskerar hamna mellan stolar; då deras höga intelligens ofta feltolkas och missförstås. En effekt av att vara missförstådd är att dessa barn kan börja underprestera eller vara utagerande som svar på en icke stimulerande och stöttande lärmiljö. Särskilt begåvade personer ligger ofta före sina jämnåriga inom minst ett område, vilket kan upplevas som ett problem istället för en möjlighet, om skolpersonal saknar kunskap och förståelse för dessa elevers drivkrafter.

Diskriminering och fördomar mot personer med funktionsnedsättningar förekommer i skolan, på arbetet, i offentlig miljö, föreningslivet, i kontakt med myndigheter och vård. Vi vill se folkbildningskampanjer för att höja kunskapsnivån hos majoritetsbefolkningen. Vi vill att tillgängligheten för funktionsnedsatta stärks i alla samhällets miljöer; även tillgängligheten för psykiska funktionsvariationer, som Neuropsykiatriska Funktionsvariationer (NPF – exempelvis Autismspektrumtillstånd/AST, och ADHD).

Idag känner många kvinnor och transpersoner att de bemöts felaktigt inom vården och socialtjänsten och att normer när det gäller behandling och synen på människan är en syn som i grunden bygger på en manlig blick och en manlig kroppsuppfattning. Vi vill att den som utsatts för olika typer av våld får stöd och hjälp direkt utan att bollas runt och att professioner inom socialtjänst, psykiatri, missbruksvård och rehabilitering utvecklar bättre samverkan tillsammans med idéburna organisationer som kvinnojourer m.fl. Dessutom utgår mycket forskning kring läkemedel och kroppens funktioner från cis-män med normativ kropp. Detta medför att behandling fungerar sämre för andra, men också att tillstånd som främst drabbar kvinnor ignoreras i högre utsträckning. Detta vill vi ändra på.

Det krävs en ordentlig genomlysning av psykiatrivården och de tvångsåtgärder som används idag. Vi vill snarare se att fler i den professionella personalen inom psykiatrin har tid att interagera med patienterna och ge stöd och hjälp, istället för att ta till tvång i onödan.

Det behövs arbetsmetoder som grundas i ett helhetsperspektiv på människan, patienter och klienter kring missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Drogmissbruk menar vi har starka kopplingar till att kriminalitet utvecklas. Vi förespråkar metodik inom missbruksvård som grundas i ett humant synsätt där hela människans livssituation och bakgrund tas hänsyn till. Målet ska vara att varje enskild människa ska kunna återanpassas till en hälsosam livsstil med sociala nätverk och skyddsnet omkring sig. Vi vill att det gemensamma målet för vård, socialtjänst, polis och andra myndigheter ska vara att utreda och förstå de underliggande orsakerna orsaken bakom den enskildes eventuella problem, kriminalitet, dysfunktionella beteenden och mående. Vi behöver ta den utsatta människan på allvar - en psykiskt sjuk person är trovärdig som andra, men det kan vara svårare att beskriva vad man varit med om.

Vi vill se en anständig offentlig omsorg om hemlösa. Samhällets ansvar är att värna de mest utsatta. Mat för dagen och möjlighet att ta en dusch och tvätta kläder ska ges utan krav. Tillräckligt med övernattningsställen behöver finnas för hemlösa. Ingen ska tvingas övernatta på gatan. Sjukvård och skola ska vara tillgänglig för papperslösa utan risk för att polisen samtidigt ska underrättas.

Parallellt med direkta insatser behöver långsiktiga och hållbara livsmöjligheter och boende utvecklas på medskapande sätt tillsammans med de människor som är drabbade. Det kan vara i staden eller på landsbygden i form av ekobyar och boenden i brukarkooperativ eller i andra hållbara former. Alla människor behöver få chansen att skapa sig ett meningsfullt liv, sociala sammanhang och möjlighet att försörja sig genom meningsfulla sysslor i angelägna verksamheter. Ideella organisationer med social inriktning visar vägen hur brukardrivna verksamheter kan vara sätt att skapa sig ett gott liv. Vi behöver stödja och stärka samarbeten med organisationer som Vägen Ut, Hela Människan, Röda Korset, Rädda Barnen och Stadsmissionen som når fram till utsatta människor när offentliga institutioner inte lyckas.

Offentliga myndigheter och kommuner behöver förändra inställning till människor i nöd. Vi menar att brukare och klienter också är personer med förmågor, talanger och gåvor som utgör en potential till ett bra liv. Det är viktigt att lyssna till dessa människors livsberättelser och på så sätt synliggöra hur problemen skapar varandra samt erbjuda stöd i att hitta en väg ut ur dem. Vi vill att utredningar tar avstamp i människors berättelser om sin livssituation och livserfarenheter för att hitta fram till de egentliga orsakerna bakom psykisk ohälsa, hemlöshet, prostitution, beroendeproblematik och annan utsatthet. Offentliga myndigheter och verksamheter måste i högre grad samarbeta med en mångfald aktörer som kan stödja utifrån olika perspektiv och medskapa hållbara lösningar tillsammans med personer med missbruksproblem och/eller psykisk ohälsa kombinerat med bostadslöshet eller papperslöshet, där människan är i centrum. Målet ska vara att utveckla förebyggande insatser som ser till att människor inte hamnar i de situationerna snarare än att fånga dem efter att de redan hamnat där.

82. Vi vill att ett särskilt nationellt råd för psykisk hälsa inrättas med syfte att: (1) utveckla ny kunskap om förebyggande arbete för psykisk ohälsa för såväl barn som vuxna i skola, inom socialtjänst, sjukvård, kriminalvård och rehabilitering; (2) verka för att en ny medskapande praktik implementeras inom skola och välfärden nationellt, regionalt och lokalt där individens behov sätts främst; (3) verka för kunskapshöjning bland allmänheten genom folkbildning.

83. Vi vill att kommuner utvecklar medskapande former för omsorg, vård och personlig utveckling tillsammans med personer med psykisk ohälsa, missbruksproblem och/eller i kombination med bostadslöshet.

84. Vi vill att kommuner samarbetar med en mångfald aktörer och i högre grad ingår partnerskap med idéburna organisationer för samlad hjälp och hållbara lösningar för dessa personer.

12. Livskvalitet och omsorg för äldre

Vi i Partiet Vändpunkt vill att åldrandet ska vara en tid i livet med livskvalitet och meningsfull tillvaro. För många av oss innebär pensionen en relativt stor förändring, från ett liv i samhället och med daglig kontakt och samarbete med arbetskamrater till ett liv med de närmaste och i hemmet. Idag innebär pensionen efter ett långt arbetsliv dessutom ofta att ekonomin försämras drastiskt. Vi i Partiet Vändpunkt kan inte acceptera att någon ska behöva leva i fattigdom som pensionär. Ofrivillig ensamhet drabbar många efter arbetslivets slut och kan bidra till passivitet, känslor av meningslöshet och depression. Partiet Vändpunkt vill att det i kommuner och kommundelar ska finnas mötesplatser såväl utomhus som inomhus, där lokalbefolkningen ska kunna mötas över generationsgränser i meningsfulla, kreativa och roliga sammanhang, till exempel i form av gemensamhetsodling, gemensam matlagning, hobbyverksamhet, ideella insatser i närområdet eller bara samtal - aktiviteter som lockar såväl gamla som unga till engagemang och samvaro.

Många äldre bor hemma under många år och klarar sig utan stöd och hjälp i det dagliga, men när hjälp hemma behövs, då ska alla äldre kunna få tillgång till hjälpen. Vi vill att mobila sjukvårdsteam ska besöka äldre och att kommuner ska ha ett ansvar att regelbundet följa upp hur äldre har det i hemmet, så äldre får stöd och även hjälp att bryta ensamhet när så behövs. Kommunen behöver utveckla starkare samarbeten och partnerskap med idéburna organisationer som kan nå fram till de grupper äldre som kan vara svåra att nå, eller som misstror myndigheter. Vi vill ha en hemtjänst med generös bedömning och mera tid för varje enskilt besök.

Vi vill att äldreomsorgen i Sverige får mer resurser och en långsiktig styrning grundad i geriatrikens senaste rön för ökad respekt och människovärdighet. Det ska finnas möjlighet att, när den enskilde upplever behov, kunna välja att flytta till trygghetsboende/boende med rätt nivå av assistans och vård - och inte som det är nu i många kommuner att först få plats vid livets slutskede. För att stärka kvalitet och tid för omsorg på äldreboenden behöver vi en större personaltäthet och en högre andel legitimerad personal (läkare och sköterskor). Partiet Vändpunkt vill att äldreomsorg i hemmet likväl som äldreboende och äldreomsorg ska vara offentlig, kooperativ, alternativt idéburen och att eventuell vinst ska återinvesteras i verksamheten.

85. Vi vill att kommunen bygger ut generationsöverskridande mötesplatser för att bryta ensamhet och skapa engagemang och gemenskap.
86. Vi vill att äldreomsorg i hemmet och på boende sker med ett helhetsperspektiv på den enskildes behov.
87. Vi vill att äldreomsorg ska drivas offentligt eller som personalkooperativ och/eller idéburen verksamhet utan vinstuttag.
88. Vi vill se över arbetsförhållandena för personal inom äldreomsorgen vad gäller ergonomi, stressituation, arbetstider med mera.

89. Vi vill höja den allmänna pensionen. Man ska kunna leva på sin pension oavsett vad man tjänat tidigare i livet.

13. Bostäder: Ha råd att trivas i sitt hem

Partiet Vändpunkt vill värna rätten till bostad och god bostadsstandard till rimliga kostnader och avgifter. Människor är inte gäster i sina egna hem. Hyresrätter borde innebära en rättighet att kunna säga nej till lyxrenoveringar med höjda hyror, om en majoritet av grannarna enas om det. Konkurrensen på bostadsmarknaden fungerar inte idag. Bygg- och fastighetssektorn ser ingen fördel med att bygga billiga bostäder till unga och låginkomsttagare, utan tillverkar framför allt lägenheter med dyr standard för de rikaste. Vi vill etablera ett statligt byggbolag som kan bygga de billiga hyresrätter som behövs, för dem som behöver det. Kommunala bostadsföretag ska äga många hyresrätter och förbjudas ombilda dem till bostadsrätter. Ett exempel vi vill lära oss av är en finsk modell där nya flerfamiljshus utformas med en tredjedel bostadsrätter, en tredjedel hyresrätter och en tredjedel lägenheter för behovande.

Wien-modellen är ett annat föredöme som Partiet Vändpunkt vill införa successivt i Sverige. Den innebär att lägenheter subventioneras vilket har bidragit till en bättre integration och en massa andra sociala fördelar. När alla samsas i trappuppgången eller träffas vid utegrillen ökar chansen för integration och sammanhållning. Kommunen bör ha ansvar för att alla kan få en dräglig bostad. Hemlöshet ska vara oacceptabelt.

Det kan vara svårt att försäkra fastigheter vid standardhöjningar på landsbygden, eftersom de ofta inte höjer värdet på huset tillräckligt. Ett statligt försäkringsbolag ska därför under vissa villkor kunna försäkra flerfamiljshus och villor över taxeringsvärdet. Det behöver bli enklare att bygga kompaktboenden eller boenden där vissa lokaler delas för dem som vill sänka sina boendekostnader. Kollektivboenden, bostadsföreningar, ekobyar, och andra typer av boenden som främjar social sammanhållning ska uppmuntras. Byggregler ska ses över för att underlätta för träkonstruktioner så länge dessa håller säkerhetskrav gällande exempelvis brandrisk.

90. Vi vill att standardhöjningar ska accepteras av en majoritet av hyresgästerna.

91. Vi vill stärka hyresgästernas rätt att säga nej till dyra standardhöjningar.

92. Vi vill att flerfamiljshus får bättre fördelning av lägenhetstyper.

93. Vi vill att kommunerna får ansvar för att alla kan få en dräglig bostad.

94. Vi vill underlätta för landsbygdsbor att kunna försäkra sina hus.

95. Vi vill att det ska bli möjligt att välja billigare boende.

96. Vi vill se en övergång från energi- och råvaruintensiva byggmaterial till förnybara naturmaterial.

14. Utrikespolitik och hur vi på riktigt försvarar vår värld

Globalisering av pengar, produktion och konsumtion har under senare år gett upphov till en nationalistisk motreaktion med politiker som Trump i USA, Modi i Indien och Orbán i Ungern. De hyllar den egna nationens särart och reser murar mot omvärlden. Den uppåtgående supermakten Kina agerar samtidigt alltmer på det maktfullkomliga sätt som stormakter historien igenom brukat uppträda.

Det anfallskrig som Putins Ryssland har startat mot Ukraina är ett fullkomligt oacceptabelt exempel på en aggressiv stormaktspolitik. Världssamfundet behöver agera med kraftfulla sanktioner för att visa att den sortens beteende inte får förekomma i dagens värld.

I en tid då den globala uppvärmningen och massutrotningen av arter ställer hela mänskligheten inför en gemensam utmaning utan motstycke i världshistorien behövs internationellt samarbete mer än någonsin. Motsatsen, en egoistisk allas kamp mot alla om krympande resurser, skulle göra oss alla till förlorare.

Partiet Vändpunkt vill se ett mellanfolkligt samarbete som inte stannar vid toppmöten mellan regeringsföreträdare utan som också omfattar livliga kontakter mellan kommuner och regioner i olika länder. En sådan decentraliserad ”kommunal utrikespolitik” skulle innebära nya möjligheter för andra än yrkesdiplomater och ledande politiker att delta i att bygga tillit och relationer med andra. Utökade kontakter mellan olika länders lokalpolitiker, folkrörelser och yrkesgrupper skulle också försvåra ett destruktivt odlande av fiendebilder, rädsla och hat som populistiska politiker ofta ägnar sig åt.

I dagens värld satsas mångdubbelt mer på militär upprustning än vad som sammantaget satsas på klimatåtgärder och bistånd. Om den internationella politiken skiftar karaktär från maktkamp mellan olika nationers eliter till mellanfolkligt samarbete kring miljöutmaningar och fredsbyggande så blir en annan värld möjlig.

Kriser och konflikter är en del av världen idag. Mycket ligger utanför vår möjlighet att påverka, men det vi faktiskt kan göra i riktning mot en mer fredlig och rättvis värld ska vi naturligtvis göra. Svenska statliga medel som pensionspengar ska inte investeras i vapen eller miljöskadlig verksamhet. Vi kan arbeta för att få till handelsavtal som gynnar småskaliga producenter eller brukarkollektiv som riktar in sig på ekologisk och klimatvänlig produktion. Vi kan upphöra med vapenexport.

Vi vill inrätta ett fredsdepartement med uppgift att samordna politiken för konfliktförebyggande insatser och fredsmäkling. Partiet Vändpunkt tror inte att varaktig fred byggs genom ständigt ökade försvarsanslag. Vi vill att tyngdpunkten i vår säkerhetspolitik stegvis förs över till satsningar på konfliktförebyggande åtgärder och på civil konfliktlösning. Om en konflikt trots detta bryter ut vill vi i första hand använda ickevåldsmetoder som civilt fredsbevarande, dvs. obebäpnade civila interventioner i konflikter för att motverka våld och skydda mänskliga rättigheter.

Vi vill värna den militära alliansfriheten. Verklig säkerhet byggs genom att låta miljö- och fredspolitik samspela. En värld där vi genom kraftfulla åtgärder lyckas bromsa in såväl den globala uppvärmningen som artutrotningen blir en mindre konfliktfylld värld. Vi menar vidare att verklig säkerhet kräver hög beredskap mot kriser av alla slag. Det är en säkerhetsrisk att EU-länder är beroende av auktoritära fossilregimer för sin energiförsörjning. Vi behöver säkra försörjningen av livsmedel, vatten, vård, läkemedel, el, transporter och telekommunikation vid kriser orsakade av naturkatastrofer, klimatförändringar, pandemier, terror, handelskrig och krig. Myndigheter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten bör ha det övergripande ansvaret för att beredskap och beredskapslager finns, och ett starkt civilförsvar bör byggas upp för lokal handlingsberedskap.

Professionella krishanterare behöver hjälp från hela samhället och vi vill därför införa beredskapstjänst, som ålägger alla invånare att under sex månader ägna sig åt verksamhet till gagn för hela samhället, istället för värnplikten. Beredskapstjänsten är inte juridiskt tvingande men ska ge olika former av förmåner. Den kan innefatta militärtjänst men också att jobba inom sjukvård, jordbruk eller andra nödvändiga verksamheter.

97. Vi vill inkludera kommuner och regioner i utformandet av Sveriges utrikespolitik.

98. Vi vill införa beredskapstjänst.

99. Vi vill inrätta ett fredsdepartement.

100. Vi vill värna den militära alliansfriheten.

101. Vi vill stoppa vapenexport och upprätta etiska handelsavtal.

15. EU: Decentralisering och mångfald istället för superstat

De senaste decennierna har EU samlat på sig enorm makt på medlemsländernas och vanliga människors bekostnad. När makten samlas i Bryssel är det bekvämt för kapitalstarka särintressen och politiska eliter, men det blir svårare för vanliga människor att påverka. Högerpopulister har lyckats slå mynt av missnöjet med EU:s centralisering och undergräver nu demokratin. Starka krafter vill göra om EU till en stat med gemensam armé, vilket bara skulle förvärra problemen.

Vi vill att makten ska ligga så nära människorna som möjligt och på den nivå där folkstyret är som starkast. Vi är kritiska till överstatligheten men ser också att på vissa områden som gränsöverskridande miljöproblem och skydd av grundläggande mänskliga rättigheter så kan fördelarna överväga. EU behöver också effektiva verktyg för att förhindra att medlemsländer avdemokratiseras. Vi vill verka för att EU inför en samordnad human flyktingpolitik och genomför kraftfulla åtgärder gentemot den globala skatteflykten.

Vi är emot att göra EU till en stat, och vill istället att unionen ska bli mer av ett samarbete där de små länderna respekteras och alla länder inte alltid måste göra likadant. EU bör utveckla fler frivilliga flexibla samarbeten som är öppna för omvärlden. Unionen behöver demokratiseras med en verklig offentlighetsprincip, där det bland annat blir offentligt vilka ståndpunkter medlemsstaterna intar när ministerrådet stiftar lagar. De nationella parlamentens inflytande behöver stärkas. EU behöver också effektiva regler som gör det svårare för resursstarka intressen att köpa sig inflytande genom lobbyism.

Vi är starkt kritiska till försöken att omvandla EU till en ny supermakt. Vi värnar om den militära alliansfriheten, och vill att Sverige ska fortsätta stå fritt från EMU. EU behöver förändras, decentraliseras och demokratiseras, och de små ländernas intressen behöver respekteras. Om EU:s utveckling fortsätter att gå i fel riktning kan ett utträde till förmån för ett frihandels och samarbetsavtal bli en bättre lösning.

102. Vi vill införa en verklig offentlighetsprincip utifrån svensk modell för samtliga EU:s institutioner.

103. Vi vill motverka all utveckling mot en gemensam EU-armé.

104. Vi vill att länder som behöver lämna EMU ska få rätt och hjälp att göra detta. Sverige ska tacka nej till EU:s bankunion och söka fördragsfäst rätt att stå fritt från EMU.

105. Vi vill stärka de nationella parlamentens inflytande genom att reformera den så kallade subsidiaritetskontrollen, så att parlamenten ska få mer tid att granska förslag och få sina synpunkter behandlade.

106. Vi vill att medlemsländer bör ha rätt att införa skarpare miljöregler och till exempel ställa högre krav på import om det kan motiveras av hållbarhetsskäl.

107. Vi vill att EU:s fördrag ändras så att tillväxt och prisstabilitet inte ska vara överordnade sociala och ekologiska mål.

108. Vi vill utveckla EU genom fler flexibla samarbeten som är öppna för EU:s grannar, men där inte alla länder behöver vara med.

109. Vi vill stoppa förslaget om att utse EU-parlamentariker med transnationella listor.

110. Vi vill inrätta en vice ordförande i kommissionen med uppdrag att garantera rättigheterna för de länder som är fristående från eurozonen.

111. Vi vill att EU tar krafttag mot skatteparadiserna och den internationella skatteflykten, och inför ett golv för nationella kapitalbeskattningar, bolagsbeskattning och skatt på finansiella transaktioner.

16. Migration och asylrätt

Migration

Alla borde få leva i fred och trygghet i sitt hemland, resa eller bosätta sig på annan ort för att man vill men kunna återvända hem när man önskar. Tyvärr är det inte så idag, det är många människor på ofrivillig flykt undan krig och konflikter. Det bästa är om människor kan få hjälp där de bor, men tyvärr är detta ofta en omöjlighet. Om man måste fly är det bra att slippa hamna för långt bort från sitt hemland för att lättare kunna återvända om det blir möjligt. En överväldigande majoritet av världens flyktingar som tvingas lämna sina länder bor i grannländer. Men ibland är det inte möjligt att bo kvar i sitt land eller ens kunna bo i grannlandet. Då måste andra länder ställa upp och ta emot människor i nöd.

Idag finns det en brist på säkra vägar för flyktingar att ta när de måste förflytta sig. Som konsekvens har flyktingmuggling blivit en lukrativ verksamhet. Detta behöver motarbetas. Mer hjälp till länder i gränstrakter dit flyktingar beger sig kan vara en väg. Det är då viktigt att internationella organisationer har möjlighet att följa att flyktingmottagandet sker på ett humanitärt sätt. Ett annat väg att gå är att vid uppblående konflikter och kriser ordna tillfälliga konsulat i direkt anslutning till flyktingläger dit människor kan vända sig för att söka asyl. Då kan även kvinnor med småbarn få chans till hjälp, en grupp som sällan har resurs att ta sig till ett säkert land på egen hand.

Asylrätten är viktig. Idag vittnar människor som blir förföljda för sin religiösa tro eller sexuella läggning om att de har svårt att få asyl i Sverige. Detta behöver ses över då förföljelse av dessa grupper är mycket allvarligt och ofta direkt livshotande.

Det är viktigt att man får möjlighet att leva tillsammans med den partner man själv väljer, även om man kommer från olika länder.

Asylrätten är en viktig del av skyddet för de mänskliga rättigheterna. Sverige ska här både stärka det inhemska ansvarstagandet och det internationella samarbetet kring flyktingmottagande. Vi menar att EU ska stödja UNHCR:s arbete snarare än att sluta avtal med länder som inte respekterar mänskliga rättigheter. Att stödja UNHCR:s arbete med humana flyktingläger är särskilt viktigt med tanke på den tilltagande klimatkrisen som kommer att rycka undan försörjningsmöjligheterna för miljontals människor.

Flyktingmottagande

När flyktingar kommer till Sverige behöver vi gemensamt ta emot dessa på ett så bra sätt som möjligt. Det är viktigt med en sammanhållen statlig politik och statlig finansiering till kommunerna. Under flyktingvågen 2015 gjordes fantastiska insatser både av kommuner och frivilliga inom kyrka, föreningar och enskilda. På många ställen fick man igång fungerande verksamhet och anställde lärare och annan personal. Sådana initiativ behöver uppmuntras. Det ryckiga flyktingmottagandet som tidigare setts i Sverige då flyktingars stabilitet upprotas får inte upprepas.

Många kommuner har idag integrationsenheter. Vi vill att dessa ska få en viktig roll vad gäller beredskap inför eventuella nya flyktingvågor. De ska få i uppgift att vara en länk till privatpersoner och ideella organisationer som vill hjälpa till. Medel som kommer in från staten ska fördelas genom integrationsenheten. Intresse från allmänhet att hyra ut till flyktingar ska tillvaratas. Företagare som driver vandrarhem och liknande verksamheter ska naturligtvis också ha möjlighet att hyra ut, men småskalighet och personlig närhet bör prioriteras. Tyvärr finns det ibland människor som vill utnyttja personer i utsatt ställning. Därför ska alla som vill hjälpa flyktingar genom att t.ex. hyra ut ett rum, eller delta i verksamhet riktad till barn och unga, kunna visa upp ett utdrag ur brottsregistret.

Handläggning av asylsökande bör ske skyndsamt. Vid ankomst till Sverige eller svenskt konsulat ska asylsökande få ingående information om lagar och regler i Sverige så att man kan ta ett väl avvägt beslut om det är ett land man vill leva i om man får asyl. Särskilt regler som rör individens frihet och att dessa regler oftast även gäller för barn och tonåringar är viktigt att framhålla, inklusive lagstiftning om kvinnlig omskärelse och hedersrelaterat våld.

Arbetskraftsinvandring bör bara ske till bristyrken. Tjänster ska utannonseras och matchas mot arbetsmarknaden innan det kan bli aktuellt för arbetsgivare att skaffa arbetskraft utanför EU. Samma villkor ska såklart gälla för alla som arbetar i Sverige oavsett var de kommer från.

Flyktingar från andra länder bör lättare kunna validera sin utbildning mot det svenska skolsystemet så vi bättre tar tillvara på kunskapen hos människor som kommit till oss.

Vi vill ha en reglerad invandring, och vi står upp både för flyktingars rätt att söka asyl och för att asylprövningen ska vara rättssäker. Dagens politik där EU försöker minska invandringen genom att göra det mycket svårt och i många fall livsfarligt att ta sig till EU för att söka asyl är moraliskt oacceptabel.

112. Vi vill stärka asylrätten och det internationella samarbetet kring flyktingmottagande.

113. Vi vill att utvisning av hbtqi-personer till länder där deras sexualitet, könsidentitet eller könsuttryck straffas med döden eller förföljelse inte ska tillåtas.

114. Vi vill stärka skyddet för klimatflyktingar.

115. Vi vill att säkra flyktvägar till Europa och Sverige skall införas, särskilt för kvinnor, barn och hbtqi-personer som annars inte alltid har resurserna att ta sig hit.

116. Vi vill att asylsökande får juridisk och kulturell information om Sverige så tidigt som möjligt under asylprocessen.

117. Vi vill se ett rättssäkert prövande av alla asylärenden inom rimlig tidsgräns.

118. Vi vill höja bidragen till asylsökande till en nivå som är mer förenlig med de levnadskostnader som uppstår av att bo i Sverige idag.

119. Vi vill se förenklade vägar för att validera utbildningar även från länder vars utbildningsform inte är lik Sveriges.

17. Kriminalpolitik

Brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Människor har inte bara rättigheter utan även skyldigheter i ett samhälle. Vi vill lägga mer kraft på förebyggande arbete och insatser tidigt i livet. Vård, omsorg och delaktighet är ofta långsiktigt bättre än straff.

Segregation och klyftor är ett stort problem som leder till utslagning, fördomar och i värsta fall våld. Många stirrar sig blinda på hårdare straff och övervakning, utan att fråga sig varför våldet utbryter. Förorten ses som ett hot mot staden eller t.o.m. landet som helhet när det snarare handlar om en stadsdel med människor vars behov ofta ignoreras. Människorna som bor där och som är krisens främsta offer demoniseras och avhumaniseras utan att tillfrågas om lösningsförslag. Det vill vi ändra på! Segregation är ett svårlöst problem, men genom omfördelning, närvarande föräldrar och medskapande samhällsplanering där blandbebyggelse främjas kan vi komma en bra bit på vägen. Samtidigt ska de kriminella gängens makt över vissa förorter brytas med effektivare brottslagstiftning och domstolar.

Vi vill ge ökade resurser för att bekämpa ekonomisk brottslighet, minska våldsbrotten och öka tryggheten. För våldsförbrytare med besöksförbud menar vi att elektroniska fotbojor bör vara regel och inte undantag som idag. Personer som utsätts för hatbrott eller sexuellt våld bör som regel bli tilldelade ett ombud direkt vid anmälan, för att motverka fördomar, diskriminering och den extra utsatthet som anmälan och följande domstolsprocess kan innebära.

Lagstiftningen för att bekämpa den organiserade brottsligheten behöver skärpas. Hindren för myndigheter att kommunicera med varandra för att tipsa om misstänkt brottslighet ska ses över och tas bort. Att kriminella grupper och enskilda anlitar ungdomar att begå brott ska dömas hårdare. Men i första hand vill vi förbättra domstolarnas möjligheter att döma misstänkta brottslingar. Registeruppgifter för medlemmar i kriminella gäng behöver samköras och den personliga integriteten för dessa personer får inte prioriteras framför den personliga integriteten för alla som drabbas av kriminalitet. Ofta är det genom samkörning av register som brott kan fastställas. Medlemmar i kriminella gäng bör kontrolleras hårdare avseende deklARATIONER, moms-betalningar och bilregister.

Hur man som brottsdömd beter sig på anstalt ska i högre grad avgöra tidig frigivning. Viljan till att delta konstruktivt i samhället ska i större utsträckning avgöra hur snabbt man kommer tillbaka. Frisläppta ska få tillräckligt stöd att kunna finna en ny väg in i samhällets gemenskap. Vi vill lyssna på vad vetenskapen, polis och rättsväsende säger, för att avgöra vilka åtgärder som behövs.

Vårt rättsväsende fyller flera funktioner men det blir ofta ett ensidigt fokus på bestraffning. Rättsväsendet ska ge upprättelse till dem som utsatts för brott, men framförallt skall rättsväsendet motverka att brott sker till att börja med. Kriminologisk forskning från världens alla hörn visar samstämmigt att hårda straff ofta inte är ett effektivt sätt att minska brottsligheten, inte heller en tuff fängelsemiljö som snarare fostrar ännu värre brottslingar. När brott väl skett är en effektiv domstolsprocess, straffpåföljd och rehabilitering det som främst motverkar nya brott från att ske. Destruktiva mansnormer bland många brottslingar behöver motverkas. Här är Norge ett föregångsland vilket tydligt avspeglar sig i deras låga frekvens av återfall i brott även bland yrkeskriminella som annars lätt ses som hopplösa fall.

För att säkerställa att rättsväsendet är rättssäkert för alla krävs ett omtag på såväl domstolar som poliskåren och alla andra som har med brottslighet och kriminalvård att göra. Detta inbegriper, men är inte begränsat till, normkritik i alla utbildningar som rör rättsväsendet för att motverka destruktiva mansnormer, diskriminering av människor med funktionsnedsättning eller funktionsvariationer, och rasism. Vi behöver också se över nämndemannasystemet för att säkerställa rättssäkerheten i landet.

120. Vi vill göra evidensbaserade reformer som fokuserar på den organiserade brottsligheten och ger domstolar och polis större befogenheter att kartlägga och bestraffa medlemmar i sådana nätverk.

121. Vi vill tillåta samkörning av register för medlemmar i organiserad brottslighet.

122. Vi vill att människor som drabbas hatbrott eller sexuellt relaterat våld får ett ombud för att undvika diskriminering av brottsoffer och som försvarar allas lika rätt inför lagen.

123. Vi vill fokusera på förebyggande arbete mot kriminalitet och på rehabilitering. Elektronisk fotboja bör i högre grad användas gentemot våldsbrottslingar.

124. Vi vill se över utbildningar som rör rättsväsendet såväl polis som juristprogram för att motverka diskriminering inom rättsväsendet.

125. Vi vill att ordningsvakter ska ha en längre och bättre utbildning gällande bemötande inklusive bruket av våld.

126. Vi vill införa obligatorisk grundutbildning i juridik för alla som vill jobba som nämndeman.

127. Vi vill undersöka alternativ till att nämndemän tillsätts via folkvalda partier.

18. Slutord: Ett parti, men vi är olika. Låt oss bejaka det!

Politik är inte bara innehåll utan även hur man arbetar. Partiet Vändpunkt vill fokusera på vad vi själva tycker och när vi talar om andra partier ska vi försöka beskriva deras förslag ärligt. På våra möten ska vi skapa former som gör att alla som vill kan komma till tals. Vi finns för att lösa de stora problemen med omställning av ekonomin och anpassning till planetens gränser, i övriga frågor ska det vara tillåtet att - inom ramen för våra värderingar - ha andra åsikter. Dagens toppstyrda partier tvingar många att rösta emot personliga övertygelser vilket gör att ideellt drivna människor ofta slutar. Vi tvingar inte våra valda att medverka till uppgörelser de motsätter sig. Om ett annat parti vill ha fler röster från oss så behöver våra förtroendevalda göras delaktiga i den politiska lösningen. Detta skulle öka viljan för fler att delta i politik och göra att väljarna känner sig tryggare med att vi inte säljer ut vår själ för maktens skull. Vi vill att politik också är konkret engagemang och insatser där man bor. Politik är inte bara att tala om att lösa problem utan även att bidra med läsläsning, kultur, folkbildning, lokala matmarknader, odling med mera. Våra analyser ska vara seriösa men vårt språk ska vara med värme, humor och begriplighet.

Beslutat av kongressen 22-24 april 2022.

www.partietvandpunkt.se

kontaktaoss@partietvandpunkt.se

**Partiet
Vändpunkt**